

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU3

Public service och film

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till att pågående arbete inte bör föregripas. Motionsyrkandena handlar bl.a. om förutsättningar och framtida villkor för public service och om förutsättningar och framtida villkor för filmpolitiken.

I betänkandet finns tre reservationer (S, V, MP) och fem särskilda yttranden (S, SD, MP).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Public service	6
Framtida villkor för public service	7
Sammanslagning av public service-bolagen.....	8
Öppet arkiv för Sveriges Radio AB.....	9
Filmfrågor.....	10
Framtidens filmpolitik	13
Produktion av film.....	15
Motioner som bereds förenklat.....	16
Reservationer	17
1. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (S)	17
2. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (V).....	19
3. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (MP).....	20
Särskilda yttranden	24
1. Framtida villkor för public service, punkt 1 (S)	24
2. Framtida villkor för public service, punkt 1 (MP)	26
3. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (SD)	27
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (SD)	27
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (MP).....	27
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	28
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Framtida villkor för public service

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:885 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2–4,

2023/24:938 av Dzenan Cisija (S),

2023/24:1939 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) och

2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 20.

2. Sammanslagning av public service-bolagen

Riksdagen avslår motion

2023/24:885 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

3. Öppet arkiv för Sveriges Radio AB

Riksdagen avslår motion

2023/24:1691 av Dzenan Cisija och Johan Büser (båda S).

4. Framtidens filmpolitik

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4, 6–8 och 11–13,

2023/24:988 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6,

2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–7,

2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6 och

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 27.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

5. Produktion av film

Riksdagen avslår motion

2023/24:1380 av Magnus Berntsson (KD).

6. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 7 mars 2024

På kulturutskottets vägnar

Amanda Lind

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Amanda Lind (MP), Alexander Christiansson (SD), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Azadeh Rojhan (S), Emma Ahlström Köster (M), Magnus Manhammar (S), Runar Filper (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Catarina Deremar (C) och Mattias Karlsson i Norrhult (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar om förutsättningar och framtida villkor för public service samt om filmpolitik. Av dessa motionsyrkanden bereds fem i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsförslagen som bereds förenklat finns även i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Public service

Bakgrund

Huvudsaklig lagstiftning

Radio- och tv-lagen (2010:696) innehåller bestämmelser om tv-sändningar, beställ-tv, sökbar text-tv, videodelningsplattformar, ljudradiosändningar och beställradio. I lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst regleras formerna för medelstilldelning till de tre public service-företagen och finansiering av public service. Public service-företagens verksamhet omfattas även av bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469).

Mediepolitiska mål

De mål för mediepolitiken som riksdagen har beslutat om är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

Sändningstillstånd för public service-företagen 2020–2025

Nu gällande sändningstillstånd för Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR), nedan public service-företagen, löper 2020–2025.

Public service-företagens huvudsakliga uppdrag är att erbjuda ett mångsidigt programutbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Utbudet ska vara tillgängligt för alla, spegla mångfalden i hela landet och kännetecknas av god kvalitet, allsidighet och relevans. Verksamhetens betydelse för den fria åsiktsbildningen ska beaktas, och utrymme ska ges för en mångfald av åsikter och meningsyttringar. I uppdraget ligger bl.a. att erbjuda ett mångsidigt kulturutbud, ett varierat utbud för barn och unga samt program på minoritetsspråk. Public service-företagen har också en skyldighet att särskilt beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. För SR och SVT utgör nyhetsrapporteringen, nationellt och regionalt, en central del av verksamheten. Public service-företagen ska vidare genom sin verksamhet bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet.

Kärnverksamheten utvidgades i de nuvarande sändningstillstånden till att omfatta tillhandahållanden av radio- och tv-program på public serviceföretagens egna plattformar på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Företagen har även fått möjlighet att tillgodoräkna sig en viss andel av programverksamheten på internet. Varje enskilt innehållsvillkor ska dock

huvudsakligen uppfyllas i marknätet (prop. 2018/19:136, bet. 2019/20:KrU2, rskr. 2019/20:20).

Långsiktiga villkor för ett hållfast och oberoende public service

Regeringen beslutade den 23 februari 2023 att tillsätta en parlamentarisk kommitté som ska föreslå hur public service-uppdraget ska regleras fr.o.m. 2026 samt föreslå vad som ska ingå i uppdraget under tillståndspanoden 2026–2033 (dir. 2023:27). Förslagen ska syfta till att skapa goda förutsättningar för public service-verksamheten och upprätthålla och värna dess oberoende. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Kommittén ska bl.a.

- föreslå en ändamålsenlig reglering av public service-uppdraget
- föreslå hur innehållsuppdraget för public service ska utformas under nästa tillståndspanod, med fokus på folkbildning och journalistik för hela landet
- analysera public service-företagens påverkan på mediemarknaden och vid behov lämna förslag på hur samverkan med kommersiella aktörer kan utvecklas, i syfte att förbättra förutsättningarna för kvalitativ regional och lokal nyhets- och samhällsjournalistik
- analysera redovisningen och uppföljningen av public service och vid behov lämna förslag på hur den kan utvecklas och göras mer transparent
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Framtida villkor för public service

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om framtida organisation och villkor för public service med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Jämför särskilt yttrande 1 (S) och 2 (MP).

Motionerna

Catarina Deremar m.fl. (C) understryker i kommittémotion 2023/24:2483 yrkande 20 vikten av ett fortsatt brett uppdrag för public service. I motionen framhålls att ett fortsatt brett uppdrag för public service är centralt för att utbudet ska fortsätta att vara relevant för många i Sverige, däribland personer med funktionsnedsättning. Motionärerna understryker också att public services oberoende bör skyddas.

I motion 2023/24:938 av Dzenan Cisija (S) lyfts betydelsen av public service för en välinformerad medborgarkår och därigenom en stärkt demokrati samt vikten av att säkerställa att hela Sveriges befolkning känner sig inkluderad och representerad i public service-utbudet något som motionären anser stärker samhällets sammanhållning och demokratins grundvalar.

Också i motion 2023/24:1939 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) understryks vikten av ett starkt och oberoende public service och det demokratiska värde det har för samhället. I motionen framförs att det måste säkerställas att svensk public service även i framtiden är en attraktiv aktör att räkna med.

Markus Wiechel (SD) föreslår i motion 2023/24:885 yrkande 2 att ägardirektiven till public service-bolagen bör förtydligas så att public service inte tillåts konkurrera med kommersiell verksamhet. I motionen framförs att public service bör tillhandahålla ett samhällsnyttigt utbud samt sådant som inte tillgodoses av privata aktörer. I motionens yrkande 3 framförs att regeringen bör överväga en försäljning av vissa delar av public service för att skapa ett smalare utbud för att på så sätt öka kvaliteten. Motionären föreslår vidare i motionens yrkande 4 en ökad samverkan mellan nordiska public service-bolag och pekar på att det kan bidra till ökad språkförståelse, nordisk integration och en effektivare produktion.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan beslutade regeringen i februari 2023 att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att föreslå hur public service-uppdraget ska regleras fr.o.m. 2026 samt föreslå vad som ska ingå i uppdraget under kommande tillståndperiod (dir. 2023:27).

Förslagen ska syfta till att skapa goda förutsättningar för public service-verksamheten samt upprätthålla och värna dess oberoende. Syftet med kommittén är att hitta lösningar som långsiktigt värnar en oberoende public service och som säkerställer verksamhetens självständighet och integritet. I uppdraget ingår också att utreda hur public service-verksamhetens legitimitet och höga förtroende kan stärkas ytterligare.

Utskottet välkomnar att regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté i syfte att skapa goda förutsättningar för den framtida public service-verksamheten och för att upprätthålla och värna dess oberoende, och utskottet ser fram emot att ta del av utredningens förslag under våren.

Mot bakgrund av det pågående arbetet avstyrker utskottet motionerna 2023/24:885 (SD) yrkandena 2–4, 2023/24:938 (S), 2023/24:1939 (S) samt 2023/24:2483 (C) yrkande 20.

Sammanslagning av public service-bolagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att överväga en hopslagning av public service-bolagen.

Motionen

Markus Wiechel (SD) föreslår i motion 2023/24:885 yrkande 1 att regeringen ska överväga en hopslagning av public service-bolagen. Motionären betonar att detta skulle göra organisationen mer kostnadseffektiv och samtidigt mer spetsig.

Bakgrund

Sedan 1997 ägs programföretagen Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Förvaltningsstiftelsen skapades för att främja oberoendet för radio och tv i allmänhetens tjänst. Stiftelsen äger och förvaltar samtliga aktier i programföretagen: SR, SVT och UR. Stiftelsen utser ledamöter i de tre programföretagens styrelser.

Utskottets ställningstagande

Av direktiven till public service-kommittén som redogjorts för ovan framgår att en organisering av public service-bolagen i ett eller flera bolag ligger utanför utredningens uppdrag. Utskottet konstaterar att en fråga om bolagens organisering skulle kräva en utredning innan sådana överväganden kan göras.

Utskottet noterar att regeringen i oktober 2023 beslutade att godkänna de ändringar av SR:s, SVT:s och UR:s bolagsordningar som hade föreslagits av public service-företagens förvaltningsstiftelse och som innebar att ledamöter i SR:s, SVT:s och UR:s styrelser inte får ha partipolitiska uppdrag. Den medgivna förändringen innebar ett formellt förtydligande av de rutiner som förvaltningsstiftelsen redan tillämpat och en bekräftelse av public service-företagens oberoende från partipolitiken. Ändringen innebar också att kraven på ledamöternas kompetens och erfarenhet renodlades.

Utskottet vill här understryka vikten av ett starkt och oberoende public service. Riksdagen bör avslå motion 2023/24:885 (SD) yrkande 1.

Öppet arkiv för Sveriges Radio AB

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att ge Sveriges Radio AB i uppdrag att starta ett öppet arkiv.

Motionen

I motion 2023/24:1691 av Dzenan Cisija och Johan Büser (båda S) framförs behovet av att se över möjligheterna att ge Sveriges Radio AB i uppdrag att starta ett öppet arkiv. I motionen framförs vikten av att bevara kunskap om hur

människor har levt och hur samhället har förändrats. Det är viktigt att vi kan lära oss om gammalt språkbruk, värderingar och historiska händelser. Genom att skapa ett större och bättre arkiv kan Sveriges Radio AB hjälpa till att bevara vår kultur och historia.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Sveriges Radio AB:s arkiv innehåller ett urval av sökbara radioprogram från 1930-talet och framåt och att prioriteringar inom ramen för verksamheten är en fråga för Sveriges Radio AB. Utskottet finner inte skäl för tillkännagivande i enlighet med motionsyrkandet. Motion 2023/24:1691 (S) avstyrks därmed.

Filmfrågor

Bakgrund

Filmpolitiska mål

De filmpolitiska insatserna i Sverige finansierades under perioden 1963–2016 genom ett avtal mellan staten och olika aktörer på filmområdet. Filmavtalet löpte ut den 31 december 2016. Sedan den 1 januari 2017 har staten helhetsansvar för den nationella filmpolitiken som finansieras via statsbudgeten och styrs av filmpolitiska mål som fastställts av riksdagen (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289).

Målen är följande:

- Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet.
- Allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet.
- Filmavtalet bevaras, används och utvecklas.
- Svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet.
- Barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande.
- Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.
- Filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Tillkännagivanden inom filmområdet

Inom filmområdet finns det tre tillkännagivanden som inte är slutbehandlade (jfr skr. 2022/23:75). Det gäller en utredning om filmpolitikens framtid (bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289), finansieringen av filmpolitiken (bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289) samt parts- och branschsamverkan (bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289, bet. 2017/18:KrU1, rskr. 2017/18:91 och bet. 2021/22:KrU1, rskr. 2021/22:85).

Filmstöd

Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet) ansvarar för att genomföra den statliga filmpolitiken och fördela statliga filmpolitiska stöd. Enligt stiftelseförordnandet är Filminstitutets syfte att främja värdefull svensk filmproduktion, spridning och visning av värdefull film och bevarandet av filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse samt att verka för internationellt samarbete i dessa avseenden. Det är insatserna inom dessa fyra områden som brukar lyftas fram som den nationella filmpolitikens huvuduppgifter (prop. 2012/13:22 s. 17). Från och med den 1 januari 2017 har staten ett helhetsansvar för den nationella filmpolitiken (prop. 2015/16:132).

Statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film samt filmkulturell verksamhet fördelas inom ramen för anslaget 10:1 Filmstöd inom utgiftsområde 17. För 2024 uppgår anslaget till ca 553 miljoner kronor. Medlen fördelas av Stiftelsen Svenska Filminstitutet (ca 549 miljoner kronor) och Konstnärsnämnden (drygt 4 miljoner kronor).

Filminstitutets stödgivning regleras i förordningen (2016:989) om statsbidrag till film. Statens stöd till svensk filmproduktion omfattar i dag i huvudsak två stödformer: förhandsstöd, som baseras på en kvalitetsprövning som görs av institutets sakkunniga experter, samt publikrelaterat stöd, ett efterhandsstöd som ges i relation till filmens bruttobiljettintäkter. Konstnärsnämnden fördelar stöd till yrkesverksamma filmare genom olika typer av bidrag och stipendier enligt förordningen (2019:1269) om statsbidrag till konstnärer. Konstnärsnämndens filmstöd riktas främst mot dokumentärfilm och annan konstnärligt värdefull kortfilm.

Produktionsincitament för film

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg. omr. 17) att införa produktionsincitament för filminspelningar i Sverige. Anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete ökades med 100 miljoner kronor fr.o.m. 2022 för detta ändamål (bet. 2021/22:KrU1, rskr. 2021/22:85).

Förordningen (2022:1386) om statligt stöd till produktion av audiovisuella verk ställer följande krav för att en produktion ska vara stödberättigad.

Stöd får ges till företag som har produktion av audiovisuella verk som sin huvudsakliga verksamhet under förutsättning att

- produktionen genomförs helt eller delvis i Sverige
- produktionens totalbudget uppgår till minst 30 miljoner kronor för spelfilm, minst 10 miljoner kronor för dokumentärfilm, minst 10 miljoner kronor per avsnitt för dramaserie eller minst 5 miljoner kronor per avsnitt för dokumentärserie
- de stödberättigande kostnaderna för produktionen uppgår till minst 4 miljoner kronor
- produktionens finansiering är säkerställd i den del som stöd inte söks för

- produktionen klassas som en kulturprodukt utifrån en av Tillväxtverket på förhand fastställd förteckning över kulturella kriterier.

Syftet med stödet är att öka antalet audiovisuella verk som helt eller delvis produceras i Sverige. Stödet får ges med högst 25 procent av stödberättigande kostnader.

Den 7 november 2022 öppnade Tillväxtverket första ansökningsomgången för det nya stödet till produktion av audiovisuella verk. Totalt 37 ansökningar inkom med en total söksumma på över 320 miljoner kronor. Av dessa 37 ansökningarna fick 14 bifall. Tillväxtverket har i en hemställan till regeringen (Ku2023/00501) påtalat att det finns behov av vissa ändringar i förordningen, bl.a. att fler kostnader ska vara stödberättigande och att antalet stödombgångar ska ändras till en gång per år.

Filmutredning

Den 25 januari 2024 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska göra en översyn av den nationella filmpolitiken (dir. 2024:10). Syftet med översynen är att filmpolitiken bättre ska möta områdets utmaningar och behov. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Utredaren ska bl.a.

- med utgångspunkt i befintliga analyser, utredningar och rapporter beskriva och analysera nuvarande förutsättningar inom filmområdet
- lämna förslag på hur de nationella målen för filmpolitiken ska formuleras
- analysera och vid behov föreslå nya former för parts- och branschsamverkan
- lämna förslag på hur de statliga filmpolitiska stödformerna inklusive produktionsincitament bör utformas med beaktande av EU:s regler om statligt stöd
- analysera förutsättningarna för att främja ett levande filmarv som bevaras, används och utvecklas bl.a. genom en fortsatt digitalisering
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Framtidens filmpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om förutsättningar och framtida villkor för filmpolitiken med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V) och 3 (MP) samt särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) betonar i partimotion 2023/24:988 yrkande 6 vikten av lämpliga åtgärder för att digitaliseringen av det filmiska kulturarvet påskyndas. Motionärerna anser att digitaliseringen måste gå snabbare och menar att det handlar om en historisk möjlighet att göra kulturarvet tillgängligt i stor skala, samtidigt som det finns en risk att större delen av filmarvet går förlorat.

Lawen Redar m.fl. (S) framför i kommittémotion 2023/24:2686 yrkande 27 att det behövs en ny filmpolitisk utredning med ett brett uppdrag för att i grunden se över filmpolitikens mål, inriktning och finansiering. En fråga att utreda är produktionsincitament, andra frågor är bl.a. filmmomsens påverkan på besöksiffrorna, tillgången till biografier i hela landet, illegal hantering av film, film på minoritetsspråk och digitalisering av svensk film.

I kommittémotion 2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att det finns behov av att utreda ett nytt och moderniserat filmavtal. Motionärerna vill utreda en framtida utformning av ett nytt filmavtal med utgångspunkt i ett ömsesidigt engagemang från såväl branschens sida som statens sida. I motionens yrkande 2 framför motionärerna behovet av att förbättra filmbranschens insyn och påverkan via branschråden. Motionärerna anser att branschen via branschråden bör få ett större inflytande än i dag. Motionärerna framför vidare i motionens yrkande 3 att gemensamma nordiska produktionsincitament för film bör utredas. I motionen framhålls att produktionsincitament kan stärka den svenska filmbranschen i den internationella konkurrensen och ta bort barriärer som finns för filmproduktion i landet. I samma motions yrkande 4 framförs behovet av att försöka finna sätt att strama åt och försvåra för illegal visning och hantering av film. I motionen framförs förhoppningen att filmbranschen kan lyckas förse marknaden med lagliga digitala visningslösningar som kan konkurrera och leverera en bättre film- och konsumentupplevelse än de illegala lösningarna. Motionärerna anförs vidare i motionens yrkande 6 att småortsbiograferna bör värnas och understryker deras vikt för landsbygden. Motionärerna menar att vissa småortsbiografier har fått lägga ned som en följd av den momshöjning som genomförts. Biografier är i många fall den centrala kulturförmedlaren på mindre orter. Motionärerna understryker vikten av att kulturlivet på landsbygden ska leva och menar att småortsbiograferna har en viktig roll i

detta. I motionens yrkande 7 anförs att det bör utredas hur svensk film- och biografkultur kan bli mer motståndskraftig mot kriser. Motionärerna anser bl.a. att viktiga lärdomar kan dras från coronakrisen. Vidare anförs i motionens yrkande 8 att ett nytt filmpolitiskt mål om att levandegöra det svenska kulturarvet bör införas. Detta kan bl.a. bidra till stärkt sammanhållning i Sverige genom att människor bättre lär känna sina rötter. I samma motions yrkande 11 anförs att det finns behov av att ta fram förslag för hur den politiserade detaljstyrningen vid stödgivning i svensk filmpolitik kan minska. Motionärerna anser vidare i motionens yrkande 12 att förslag ska tas fram för hur den rådande identitetspolitiska inriktningen i svensk filmpolitik kan minska. I motionens yrkande 13 framför motionärerna att det filmpolitiska målet om att jämställdhet och mångfald ska prägla filmområdet bör avskaffas i syfte att öka den konstnärliga friheten.

I kommittémotion 2023/24:2483 yrkande 6 av Catarina Deremar m.fl. (C) framförs behovet av en ny filmutredning för att se över filmpolitiken i stort inklusive finansieringen av filmstödet, möjlighet att upprätta ett nytt filmavtal samt frågan om ökat politiskt oberoende.

Amanda Lind m.fl. (MP) framför i kommittémotion 2023/24:1883 yrkande 1 behovet av en audiovisuell utredning. Motionärerna påminner om att förutsättningarna för svensk film förändrats sedan den nya filmpolitiken sjösattes 2017, såväl vad gäller produktion som distribution av film. En ny filmutredning behöver kunna spänna över hela det audiovisuella fältet och på samma sätt som vid den förra filmpolitiska utredningen bör det, enligt motionärerna, tillsättas en parlamentarisk referensgrupp. I samma motionsyrkande 2 framförs att möjligheten att införa en avgift för strömningstjänster att återinvestera i svensk film bör utredas. Motionärerna pekar på att allt fler länder i Europa har infört eller kommer att införa en sådan avgift för att strömningstjänsterna – på samma sätt som inhemska aktörer via skattsedeln – ska vara med och bidra till inhemsk filmproduktion. I motionens yrkande 3 anförs att biografernas förutsättningar måste ses över i en kommande utredning om film. I motionen framhålls att biograferna är en del av den kulturella infrastrukturen och möjliggör möten och gemenskap över hela landet. Motionärerna lyfter i motionens yrkande 4 vikten av kompetensförsörjning och breddad rekrytering inom filmsektorn. En kommande utredning behöver beakta dessa frågor. I samma motions yrkande 5 understryks vikten av produktionsincitament. Att produktionsincitamenten nu finns på plats är viktigt för att jämna ut konkurrensförutsättningarna för svensk film gentemot film från andra länder i Europa. Regeringen bör dock skyndsamt utvärdera lärdomarna av resultaten av de genomförda stödombgångarna samt se över hur mer resurser kan tillföras systemet. Motionärerna understryker att hela Sverige tjänar på att produktionsincitamenten för film utvecklas och att Sverige blir en gynnsam plats att spela in film på. I motionens yrkande 6 lyfts filmstödens betydelse. Motionärerna anser att det utöver produktionsincitamenten behövs en långsiktig förstärkning av stödet till hela det filmkulturella området. Motionärerna lyfter vidare i

motionens yrkande 7 vikten av det filmkulturella arvet. Motionärerna anför att inom ramen för ett större arbete med digitalisering och i ljuset av vikten av att skydda kulturarvet i det nya säkerhetspolitiska läget, bör det filmiska kulturarvet uppmärksammas och Svenska Filminstitutet bör ges förutsättning att påskynda sitt arbete.

Utskottets ställningstagande

Flertalet motionärer lyfter angelägna frågor för svensk films framtid. Utskottet anser dock att förslagen från den filmutredning som nyligen tillsatts av regeringen bör avvaktas.

Utskottet välkomnar den tillsatta utredningen som tillsatts för att förbättra förutsättningarna för svensk film. Utskottet konstaterar att direktiven till utredningen är vida och att utredningen syftar till att göra en bred översyn av hela den nationella filmpolitiken för att den bättre ska möta de behov som filmpolitiken har och de utmaningar som den står inför. En angelägen fråga är den tekniska utveckling som inneburit förändrade distributions- och visningsformer. En annan fråga är hur stödformer och produktionsincitament kan anpassas för att bättre möta filmproduktionens utmaningar liksom frågan hur ett levande filmarv kan främjas.

Med hänvisning till den tillsatta utredningen avstyrker utskottet motionerna 2023/24:346 (SD) yrkandena 1–4, 6–8 och 11–13, 2023/24:988 (V) yrkande 6, 2023/24:1883 (MP) yrkandena 1–7, 2023/24:2483 (C) yrkande 6 samt 2023/24: 2686 (S) yrkande 27.

Produktion av film

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ge Trafikverket möjlighet att handlägga tillstånd för filminspelningar på vägar, på broar, i tunnlar och på transportleder.

Motionen

I motion 2023/24:1380 av Magnus Berntsson (KD) framförs att landets länsstyrelser bör få mandat att ge Trafikverket möjlighet att handlägga tillstånd för filminspelningar samt att denna handläggning bör göras inom rimlig tid. Motionären anser att svensk spelfilm och dramserieproduktion försvåras och ibland även omöjliggörs på grund av att Trafikverket inte kan utfärda tillstånd för att filma på vägar, på broar, i tunnlar och på transportleder.

Utskottets ställningstagande

För att göra en filminspelning på en offentlig plats behövs tillstånd av Polismyndigheten och markägaren. Markägaren kan t.ex. vara staten, en kommun eller en privat markägare. För att göra en inspelning som påverkar större vägar m.m. krävs således i allmänhet tillstånd av Polismyndigheten och aktuell länsstyrelse. Tillståndet söks hos polisen. I ordningslagen (1993:1617) finns vidare bestämmelser om användningen av offentliga platser och om allmän ordning och säkerhet (3 kap. 1 §).

Utskottet anser att den gällande ordningen är väl avvägd och avstyrker därmed motion 2023/24:1380 (KD).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som har beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 4 (SD) och 5 (MP).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare under valperioden berett motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor. Detta har gjorts i betänkandet 2022/23:KrU9. Utskottet avstyrker därför yrkandena i bilaga 2.

Reservationer

1. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (S)

av Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S) och Ewa Pihl Krabbe (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 27,
bifaller delvis motion
2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–7 och
avslår motionerna
2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4, 6–8 och 11–13,
2023/24:988 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6 och
2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Knappast någon annan kulturyrtring kan jämföra sig med film och rörlig bild när det gäller kulturell och social genomslagskraften. Film och rörlig bild är sannolikt också den kulturella näring som har de största samhällsekonomiska effekterna. Den skapar arbetstillfällen och bidrar till både lokal kreativitet och internationellt utbyte mellan länder.

En ny svensk filmpolitik har alla förutsättningar att bli framgångsrik. Men då krävs en ordentlig analys som förmår adressera de stora utmaningar som svensk film och tv står inför. För att svensk film skall bli en angelägenhet för publiken locka tillbaks biobesökarna till biograferna måste vi belysa och ge bästa förutsättningar för dessa kulturskapare och att filmkulturen skall finnas kvar i hela vårt avlånga land.

De kulturella och kreativa näringarna växer i Sverige och har en inverkan på tillväxten nationellt och regionalt. Trots detta behandlas filmbranschen inte som den tillväxtmotor som den har potential att utgöra. Flera statliga offentliga utredningar visar att de kreativa näringarna behöver bättre förutsättningar genom stärkt investeringskapital, incitament för produktioner i Sverige och understöd från det offentliga avseende kompetensförsörjning. Flera regionala insatser har haft betydelse i denna riktning, inte minst Film i Väst som får anses vara en framgångsrik och väletablerad filmfond i Sverige.

Om svensk innehållsproduktion ska kunna klara den internationella konkurrensen och erbjuda mer av svenskt kvalitativt innehåll till publiken

behövs en ny ekonomisk- och politisk modell. Detta i syfte att motverka marknadsbrister som mindre innehåll på det egna landets språk, ge förmåga till ett litet språkländ att konkurrera och motverka andra språkländers dominans samt bidra till en kulturell diversitet. Vi menar att riksdagens partier måste involveras i ett gemensamt omtag av finansieringen av svensk film inför framtiden.

Vi menar att frågan om svensk films möjligheter att växa är en betydande fråga för den svenska kulturella och kreativa näringen. En ny svensk filmpolitik måste se över nivån på produktionsincitamenten, den statliga samverkan med de regionala fonderna samt nivån på och förordningens struktur för fördelningen av filmproduktionsincitamentet.

Den 1 januari 2017 infördes en statlig filmpolitik som då ersatte den filmavtalsmodell som funnits sedan 1963. Efter sju år med statlig filmpolitik är det dags att i grunden se över filmpolitikens mål, inriktning och finansiering.

I samband med avskaffandet av det tidigare filmavtalet och övergången till en statlig filmpolitik höjdes momsens på biografbiljetter från 6 procent till 25 procent. Samtidigt slopades den s.k. biografavgiften på 10 procent som biografägarna betalade in till filmavtalet. Denna förändring har negativt påverkat besöksantalet. Enligt en promemoria från Kulturdepartementet 2015 innebar höjningen av momsens en intäktshöjning om 260 miljoner kronor.

Momsens på biografbiljetter varierar mellan EU- länderna. Sverige sticker ut med 25 procent moms som högst och Frankrike med 5,5 procent som lägst. Vilken inverkan den höga svenska biografmomsen har måste närmare utvärderas. Folkets Hus och Parker rapporterar att ett trettioital av deras minsta biografier har tvingats att höja sina biljettpriser med 10–20 kronor per biljett och små privatägda biografier anger att momshöjningen resulterat i att man sålt verksamheten till kommunen. SF Bio har valt att inte höja priserna, men menar att momshöjningen påverkar hur de kan utveckla driften av sina biografier i framtiden. Den samlade biografbranschen anser att film på bio ska ha samma momssats som övrig kultur, dvs. 6 procent.

Andra viktiga frågor avseende filmpolitik som bör ses över är

- tillgången till biografier över hela landet
- digitalisering av svensk film
- illegal hantering av film – piracyfrågan
- film på minoritetsspråk samt främjande av svensk och nordisk film
- audiovisuella avgifter
- arkivbehoven för svensk film och dataspel
- kulturskolornas undervisning i film- och spelskapande
- kompetensförsörjningen inom film- och spel-/gamingmarknaden
- utvecklingen av spel- och gamingbranschen
- utmaningar avseende AI inom film- och spelområdet
- Filminstitutets branschråd, vars verksamhet rönt kritik
- utveckling av filmproduktionsincitamentet, bl.a. se över underfinansieringen och ansökningsförfarandet

Audiovisuell avgift

Avgifter för strömningstjänster tillämpas inte i Sverige. I Frankrike och Norge tas däremot skatt eller avgifter ut för vod-tjänster (video on demand). I Tyskland tillämpas en filmavgift. I Danmark tas en avgift på 2 procent av de internationella strömningstjänsternas inkomster ut. Avgiften är den första i sitt slag i de nordiska länderna, och målet är att gynna de inhemska filmproduktionerna. Då denna intäktskälla för tv och film ännu inte har utretts i Sverige är det av betydande intresse att se över frågan.

Produktionsincitament

Detta är ett stöd till produktion av spelfilm, dokumentärfilm och drama- eller dokumentärserier som infördes i samband med den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringens budget för 2022. Stödet ges i form av en produktionsrabatt om 25 procent av produktionskostnaderna.

Det grundläggande syftet med filmproduktionsincitamentet är att främja tillväxten av svensk film och filmskapande i Sverige. Men incitamentet är strukturellt underfinansierat sett till det antal bolag som söker stöd och har därtill ett ohållbart ansökningsförfarande.

En framtida filmpolitik – filmutredning

Regeringen har inte velat föra en dialog med oppositionen med syftet att finna en långsiktig enighet kring svensk film

Regeringens direktiv till den beslutade filmutredningen borde ha varit mer fokuserade på den centrala frågan om filmens finansiering, momsfrågan och frågan om produktionsincitament.

Vi önskar att filmutredningen får tydliga tilläggsdirektiv avseende bl.a. filmens finansiering, filmmomsens påverkan på besökssiffror och nivån på filmmomsen, tillgång till biografier över hela landet, illegal hantering av film, film på minoritetsspråk och digitalisering av svensk film.

Vi anser att filmutredningen bör ha en parlamentarisk förankring och att den bör fokuseras på frågan om svensk films finansiering inklusive nivån på filmmomsen, tillgången till biografier i hela landet, illegal hantering av film, en audiovisuell avgift/strömningssavgift, film på minoritetsspråk samt på digitalisering av svensk film.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna.

2. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:988 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6,
bifaller delvis motion
2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 7 och
avslår motionerna
2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4, 6–8 och 11–13,
2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–6,
2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6 och
2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 27.

Ställningstagande

Det filmiska kulturarvet är av mycket stor vikt. I dag görs och visas film nästan uteslutande digitalt. Den analoga filmtekniken är helt på väg ut. Svenska Filminstitutets arkiv har över 32 000 filmer i samlingarna. Om kommande generationer ska kunna ta del av vårt filmiska kulturarv, från sent 1800-tal till 2000-tal, måste hela arkivet digitaliseras. Jag anser att det svenska filmiska kulturarvet är lika viktigt som andra kulturarv och inte får förfalla. Det filmiska kulturarvet får inte heller vara otillgängligt för allmänheten. Med en digitalisering kan filmerna visas på alla digitala biografer och på webben, via dvd och tv m.m. Det handlar om en historisk möjlighet att göra kulturarvet tillgängligt i stor skala, och det finns en överhängande risk att större delen av filmarvet går förlorat om inte denna chans tillvaratas inom kort. Hur många filmer som finns i enskilda och offentliga arkiv i resten av landet går inte att säga i dag, men i den takt som digitaliseringen av film sker i dag kommer det att dröja åtskilliga decennier innan det är klart. Dessutom är den samlade bedömningen att den utrustning som krävs för storskaliga digitaliseringsprojekt inte kommer att finnas tillgänglig i mer än en ytterst begränsad tidsperiod framöver på grund av brist på reservdelar och möjlighet till service. Även tillgång till kompetens kan inom en relativt snar framtid bli en bristvara och ett problem. För de mindre arkiven är det redan i dag mycket svårt att ha råd med rätt sorts förvaring och rätt kompetens för att bevara och digitalisera filmmaterial. En väg att gå är att ge Svenska Filminstitutet i uppdrag att samla in och digitalisera även andra arkivinstitutioners filmmaterial. Jag anser att det brådskar med att sätta in kraftfulla åtgärder. Regeringen bör därför vidta lämpliga åtgärder för att påskynda digitaliseringen av det filmiska kulturarvet.

3. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (MP)

av Amanda Lind (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–7,
bifaller delvis motionerna

2023/24:988 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 6 och
2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 27 och
avslår motionerna

2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1–4, 6–8 och 11–13
samt

2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Sedan den nya filmpolitiken sjuöskades 2017 har förutsättningarna för svensk film förändrats, såväl vad gäller produktion som distribution. Företag inom svensk film och tv befinner sig i skärningspunkten mellan kulturpolitik och näringslivspolitik. Många är beroende av offentligt stöd samtidigt som samfinansiering är vanligt. Man befinner sig på en internationell arena där länder konkurrerar om produktioner och kompetenser. Regionalt och lokalt har flera initiativ tagits för att skapa filmfonder eller på annat sätt stärka såväl filmproduktion som det filmpedagogiska arbetet. I dag har vi flera starka filmregioner i Sverige. Samtidigt har biopubliken minskat och besökarna ser i lägre utsträckning svensk film. Strömningstjänsterna tillgängliggör ett enormt utbud av både film och serier genom vod, vilket gör att finansieringsmodellen för svensk film nu har stora utmaningar. Pandemin, strömningstjänsternas explosionsartade utveckling samt nya beteendemönster för hur vi tar del av film är exempel som talar för att det nu är hög tid att dels utvärdera filmpolitiken, dels staka ut riktningen framåt. Det var därför positivt att regeringen har tillsatt en filmpolitisk utredning. Jag anser dock att en sådan utredning behöver kunna spänna över hela det audiovisuella fältet, och hade förordat ett sådant tydligt anslag i direktiven. Jag menar även att det bör tillsättas en parlamentarisk referensgrupp till utredningen för att säkra tidig och bred politisk förankring av såväl de utvärderande inslagen som förslagen framåt.

En fråga som jag menar bör analyseras och övervägas i en utredning är den om en avgift för medfinansiering av inhemsk produktion av film och tv-drama. År 2018 beslutade EU om en lagstiftning för audiovisuella tjänster, som bl.a. innehåller kvoter för strömningstjänster som Netflix i fråga om andelen europeiskt innehåll. Lagen möjliggör även för EU:s medlemsländer att införa krav på strömningstjänsterna att bidra till nationell film- och tv-produktion. Allt fler länder i Europa har infört eller kommer att införa en sådan avgift, exempelvis Frankrike, Danmark och Belgien. Länderna har lagt sig på olika nivåer för avgiften och exakt hur den är utformad, men gemensamt är att man ser det som rimligt att dessa tjänster är med och bidrar till respektive lands

filmproduktion – på samma sätt som inhemska aktörer via skattsedeln. Tillskottet av svenskspråkig film- och tv-dramaproduktion från aktörer som t.ex. Netflix är viktigt men vi vet inte hur affärsmodellerna ser ut framåt. Redan nu har flera aktörer backat i sin svenska produktion. Sverige är ett litet språkområde och vi behöver vidta åtgärder för att främja en stark inhemsk film- och produktionsmarknad och de berättelser som kommer från det svenska filmskapandet. Att överväga en avgift för strömningstjänsterna vore ett bra steg, och att i det arbetet följa hur införandet utvecklats i andra länder i Europa.

Vidare måste biografernas förutsättningar ses över. Biografer utgör en del av den kulturella infrastrukturen och möjliggör möten och gemenskap i hela landet. Närhet till en lokal biograf förenklar för skolbio och är en förutsättning för lokala filmfestivaler och filmklubbsverksamhet. När publiken sviker riskerar biografer att stängas ned. Nu visas positiva tecken på att publiken återvänt till salongerna efter pandemin, men läget är fortsatt skört. Den kommande utredningen måste därför ta biografernas förutsättningar på stort allvar.

Filmarbetares villkor har varit en högaktuell fråga i flera år. Dåliga arbetsvillkor tillsammans med en attraktiv bransch riskerar att människor utnyttjas på olika sätt. Filmbranschen har själv tagit många steg för att t.ex. införa certifieringar och kompetensutveckling. Detta arbete är viktigt, inte minst för att alla ska kunna verka inom filmens värld. I detta sammanhang är det också viktigt att understryka vikten av ett fortsatt arbete för breddad rekrytering inom filmsektorn. Utredningen behöver därför beakta kompetensförsörjningsfrågorna och arbetet för breddad rekrytering.

Produktionsincitamenten måste också utvecklas och stärkas. Att produktionsincitamenten nu finns på plats är viktigt för att jämna ut konkurrensförutsättningarna för svensk film gentemot andra länder i Europa. Produktionsincitamenten bör nu skyndsamt utvärderas, och man bör även se över hur mer resurser kan tillföras systemet. Hela Sverige har att tjäna på att produktionsincitamenten för film utvecklas och att Sverige blir en gynnsam plats att spela in film på. Det ger ökade intäkter för turistbranschen och gynnar ekonomin och den kulturella näringen i regionerna, samtidigt som filmsektorn stärks i hela landet.

Jag vill också framhålla vikten av filmstöden. Pandemin medförde ökade kostnader för produktionen och minskade intäkter. Publiken har ännu inte återvänt till biograferna i samma utsträckning som före pandemin, även om vi ser en positiv utveckling. Återstartsutredningen konstaterar att filmproduktionskostnaderna har stigit i flera år samtidigt som snittbudgetarna för film inte ökat. Denna urholkning är skadlig för svensk film och gör att produktioner riskerar att stanna av. Utöver produktionsincitamenten behövs en långsiktig förstärkning av stödet till hela det filmkulturella området.

Det filmiska kulturarvet måste vidare bevaras. Svenska Filminstitutet förvaltar en samling bestående av ca 9 000 filmer. Ett arbete pågår med att digitalisera och därmed bevara och tillgängliggöra detta svenska filmarv, men

det går långsamt. Under 2021 reproducerades t.ex. ca 50 filmer. Med den takten återstår det orimligt många år innan det samlade svenska filmarvet har hanterats. Inom ramen för ett större arbete med digitalisering och digitisering, i ljuset av vikten av att skydda kulturarvet i det nya säkerhetspolitiska läget, bör det filmiska kulturarvet uppmärksammas och Svenska Filminstitutet ges förutsättningar att påskynda sitt arbete.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Särskilda yttranden

1. Framtida villkor för public service, punkt 1 (S)

Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S) och Ewa Pihl Krabbe (S) anför:

Den 24 februari 2022 var Sveriges Radios och Sveriges Televisions utrikeskorrespondenter på plats för att rapportera till den svenska befolkningen om Rysslands invasionskrig i Ukraina. Beredskapsuppdraget, med ständig rapportering om krigets utveckling, har med tiden kommit att kräva fler krigskorrespondenter, säkerhetspolitisk expertis, resurser för att säkra korrekt bevakning samt en utvecklad digital förmåga att genomskåda falska videor, ljudupptagningar och desinformation. SVT har sedan krigets utbrott varit den mest använda informationskällan i Sverige och även den med högst förtroende.¹

Den tidigare Parlamentariska public service-kommitténs slutsatser har varit av stor betydelse² då man erkände den omvälvande förändringen i det svenska medielandskapet. Beslut om att låta SR, SVT och UR utveckla nya plattformar och programtjänster digitalt har främjat bolagens snabba transformering från linjära radio- och tv-sändningar till tjänster via internet. Sedan 2018 har veckoräckvidden för det linjära tv-tittandet gått från 75 procent av befolkningen till 61 procent³ samtidigt som publiken i snabb fart hittat onlineutbudet. Lyssnandet på marksänd linjär radio minskar i samma takt som lyssnandet på nyhetsklipp via digitala plattformar ökar.⁴ Idag sker den viktigaste nyhetsförmedlingen online och svenska folket väljer aktivt public service-bolagens digitala programinnehåll.

Globaliseringen, digitaliseringen och teknikutvecklingen medför en internationalisering av mediemarknaden. Allt fler internationella medieaktörer etablerar sig i Sverige och har de senaste åren stöpt om förutsättningarna för både medieekonomin och innehållsmarknaden. Numer är det globala storbolag som har störst medieverksamhet i Sverige. Exempel är Apple, Disney, Amazon, Byte Dance och Netflix⁵ som konkurrerar med inhemska svenska aktörer om såväl intäkter som svenska folkets tid och uppmärksamhet.

SVT med en budget om 5 miljarder kronor jämförs av mediekonsumenterna med globala storbolags innehållsproduktioner vad gäller utbud och kvalitet. Konkurrensen om kompetens, teknik och digital infrastruktur medför budgetökningar på upp till 30 procent enligt Europeiska audiovisuella

¹ SOM-institutet, Förtroendet för innehållet i olika medier, 2010–2022 samt Novus, mars 2022, om medieanvändningen under kriget i Ukraina, <https://omoss.svt.se/arkiv/bloggarkiv/2023-03-28-svenskarnas-fortroende-for-svt-okar-till-toppniva.html>.

² SOU 2018:50 Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar.

³ Sveriges Televisions årsredovisning 2022, s. 12.

⁴ Sveriges Radios årsredovisning 2022, s. 91.

⁵ Sveriges Televisions årsredovisning 2022, s. 12–14.

observatoriet.⁶ Motsvarande situation råder på ljudmarknaden. Spotify med sina 489 miljoner användare i månaden eller poddplattformen Acast med sina 5,1 miljarder lyssningar konkurrerar med Sveriges Radio om den moderna publiken som är nyfiken på nya tjänster och nytt innehåll.

Om SR:s, SVT:s och UR:s utbud och ekonomi minskas innebär det omfattande svårigheter att klara den globala konkurrensen. Inget tyder på att svensk public services marknadsandelar, i händelse av ett smalare uppdrag, skulle främja svenska kommersiella mediebolag. Tvärtom innebär att ett smalt svenskt public service att globala kommersiella aktörer, som sällan återinvesterar i svensk journalistiskt- eller kulturellt innehåll, förstärker sin position på den svenska mediemarknaden och hos den svenska publiken.

Sedan 2008 har reklamintäkterna för medier med journalistiskt innehåll i Sverige minskat med över 60 procent, vilka gått till internationella storbolag som Google och Facebook.⁷ För ett litet språkland som Sverige innebär globaliseringen och digitaliseringen att innehållsproduktioner på det svenska språket utmanas av innehåll på världsspråk som engelska, spanska, arabiska och kinesiska. När flera av strömningstjänsterna dessutom aviserat att de helt ska sluta med svenskspråkig originalproduktion behövs en ny insikt om värdet och vikten av SR, SVT och UR för det svenska språkets status.⁸

Att slå vakt om public services breda uppdrag måste också ses i ljuset av den nya säkerhetspolitiska situationen. Att den svenska befolkningen tar del av saklig, oberoende och säker information i händelse av en kris är en samhällselig angelägenhet och fråga för det svenska totalförsvaret. Därför är det av vikt att SR och SVT även i framtiden konsumeras av den största andelen av befolkningen. Då finns det också mycket som talar för att det är hos public service som befolkningen tar del av nyheter i händelse av en kris, framför hos aktörer som agerar i desinformativt syfte. Ett smalnande av public service innebär just att kostsamma kultur-, sport- och folkbildningsprogram riskerar att strykas.

Mot bakgrund av den hårdnande konkurrensen mellan aktörer på mediemarknaden och det nya säkerhetsläget finns det idag inte utrymme att kompromissa om värdet och vikten av public services breda uppdrag. Vi socialdemokrater anser att framtidens public service måste inbegripa ett brett uppdrag. Detta arbete avser vi att fortsätta med i 2023 års parlamentariska kommitté som beslutar om villkoren i det kommande sändningstillståndet för perioden 2026–2033.

⁶ European Audiovisual Observatory, 2020.

⁷ Myndigheten för press, radio och tv, Medieekonomi 2022.

⁸ HBO Max slutar helt med nordiska produktioner: <https://www.filmtopp.se/nyhet/hbo-hbo-max-slutar-med-nordiska-produktioner>.

2. Framtida villkor för public service, punkt 1 (MP)

Amanda Lind (MP) anför:

Public service – Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion – spelar en omistlig roll för vår demokrati och för en vital mediemarknad. Eftersom den parlamentariska public service-kommitténs arbete pågår väljer jag att lämna ett särskilt yttrande för punkten 1, Framtida villkor för public service.

Frågan om totalförsvaret och public services roll vid höjd beredskap har aktualiserats ytterligare sedan direktiven till public service-kommittén togs fram. Försvarsberedningen lyfter i sin andra delrapport den 19 december 2023 vikten av ett starkt public service som en del av samhällets förmåga att hantera kriser och höjd beredskap. De pekar bl.a. på public service-företagens särställning genom sitt breda uppdrag i allmänhetens tjänst, sin stabila finansiering, de höga kraven på tillgänglighet och det förtroende allmänheten hyser för företagets verksamhet.

Försvarsberedningen slår fast att ”ett starkt public service i fredstid, med högt förtroende hos allmänheten och bred geografisk spridning, lägger grunden för public service roll även i höjd beredskap”, samt att ”det höga förtroendet är en viktig del av verksamhetens värde för totalförsvaret”. Försvarsberedningen lyfter också vikten av robusta distributionssystem, av oberoende journalistik, faktagranskning och saklig informationsförmedling samt av public service som en del av ett livaktigt och fritt kulturliv som en kraft för sammanhållning och motståndskraft i händelse av höjd beredskap.

Miljöpartiet menar att försvarsberedningens slutsatser är relevanta och måste tas på stort allvar när det kommande sändningstillståndet för public service ska arbetas fram.

Miljöpartiet vill understryka vikten av ett brett och oberoende public service och dess demokratiska betydelse. Det breda uppdraget är avgörande för allmänhetens kännedom om public service och dess relevans hos befolkningen. Public service-bolagen åtnjuter ett högt förtroende hos allmänheten med hög tillgänglighet. Detta måste vi värna. Detta förutsätter också en tillräcklig finansiering som säkrar ett brett, kvalitativt utbud samt tar hänsyn till det nya säkerhetsläget avseende distribution och beredskap.

Den lokal nyhetsjournalistiken, kulturuppdraget, public services roll för det svenska språket och för den svenska produktionsmarknaden inom rörlig bild och ljud samt sändningar på nationella minoritetsspråk är exempel på angelägna områden som behöver hanteras med seriositet och höga ambitioner framåt, tillsammans med omställningen till ett teknikneutralt uppdrag.

Public service-bolagens oberoende är fundamentalt. Under förra mandatperioden stärktes detta, bl.a. med längre sändningstillståndsperioder och utökade begränsningar avseende vilka som får sitta i förvaltningsstiftelsen. Vi vill se att ytterligare steg tas, däribland att public service oberoende fastställs i grundlagen.

3. Framtidens filmpolitik, punkt 4 (SD)

Alexander Christiansson (SD), Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD) och Mattias Karlsson i Norrhult (SD) anför:

Vi står bakom motionens intention men med hänvisning till den pågående filmutredning som vi tillsatt tillsammans med regeringen kommer vi att avstå från att reservera oss.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (SD)

Alexander Christiansson (SD), Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD) och Mattias Karlsson i Norrhult (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt förslag i kommittémotioner som finns i bilaga 2. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkande 2022/23:KrU9. Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (MP)

Amanda Lind (MP) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt förslag i kommittémotioner som finns i bilaga 2. När det gäller dessa förslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkande 2022/23:KrU9. Jag vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:346 av Jonas Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ett nytt och moderniserat filmavtal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förbättra filmbranschens insyn och påverkan via branschråden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda gemensamma nordiska produktionsincitament för film och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta insatser mot illegal hantering av film och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta småortsbiografernas framtid och deras vikt för landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur svensk film- och biografkultur kan bli mer motståndskraftig mot kriser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa ett filmpolitiskt mål om att levandegöra det svenska kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det nordiska filmpolitiska samarbetet utökas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta Internationella samiska filminstitutet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ta fram förslag för hur den politiserade detaljstyrningen vid stödgivning i svensk filmpolitik kan minska och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ta fram förslag för hur den rådande identitetspolitiska inriktningen i svensk filmpolitik kan motverkas och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för avskaffandet av det filmpolitiska målet om att jämställdhet och mångfald ska präglade filmområdet, i syfte att öka den konstnärliga friheten, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:360 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att underlätta för dubbning på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att underlätta för undertexter på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:885 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hopslagning av public service-bolagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtydligade ägardirektiv till public service-bolagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en försäljning av vissa delar av public service för ett smalare utbud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan nordiska public service-bolag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:938 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service bör utveckla nya verksamheter för att nå medborgare som inte tar del av public services utbud i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:988 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att digitaliseringen av det filmiska kulturarvet påskyndas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1380 av Magnus Bertsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge landets länsstyrelser mandat att ge Trafikverket möjlighet att handlägga tillstånd för filminspelningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1524 av Amanda Lind m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka public services programutbud på de nationella minoritetspråken och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1691 av Dzenan Cisija och Johan Büser (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge Sveriges Radio i uppdrag att starta ett öppet arkiv och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1883 av Amanda Lind m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en audiovisuell utredning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten till en avgift på strömningstjänster att återinvestera i svensk film och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om biografernas förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensförsörjning och breddad rekrytering inom filmområdet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om produktionsincitament och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om filmstödens betydelse och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det filmkulturella arvet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1939 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om public service och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en ny filmutredning för att se över filmpolitiken i stort inklusive finansieringen av filmstödet, möjlighet att upprätta ett nytt filmavtal samt frågan om ökat politiskt oberoende och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna public services oberoende och möjlighet att erbjuda ett brett utbud och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om film och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
6. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:346	Jonas Andersson m.fl. (SD)	9 och 10
2023/24:360	Michael Rubbestad m.fl. (SD)	4 och 5
2023/24:1524	Amanda Lind m.fl. (MP)	5